Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 8, 1879. CHICAGO, ILL., TOREK, 30. MARCA (MARCH 30), 1943 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 62

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

MARETSKA LINIJA SE JE SESULA V PRAH!

Tri ameriške vojaške kolone začele prodirati proti Sredozemskemu morju po okupaciji Fondouka, osiščne baze v Tuniziji. Zavezniške čete se bližajo Rommelovi obrežni črti. Agentura DNB priznala umik nemških čet iz krajev v severni Tuniziji.—Nemške čete, ki so skušale prekoračiti reko Donec, vržene nazaj. Rusi izvojevali nove uspehe v bitkah z Nemci na kavkaški fronti. Ameriški letalci sestrelili 25 japonskih letal

Zavezniški glavni stan v severni Afriki, 29. marca. — Maretska linija v južni Tuniziji je padla zdrobljena! Rommelova afriška armada se umiče na sever! Čete angleške osme armade so že zadnji petek prodrle skozi maretsko črto in v naslednjih dveh dneh so padle postojanke Mareth, Matmata in El Hamma; vse močne utrdbe na maretski liniji so danes v rokah osme angleške armade. Medtem pa prodirajo od zapada ameriške čete proti bazi Gabesu na obrežju Tunizije in angleške bojne ladje bombardirajo Gabes z morja.

Zavezniški stan, Afrika, 29. marca.—Rommelovo obrežno črto v vzhodni Tuniziji ograža pet zavezniških kolon. Tri ameriške kolone prodirajo proti Sredozemskemu morju od Fondouka, osiščne baze, katero so včeraj okupirale. Fondouk je oddaljen 9 milj od Karouana in 52 milj od Sousse, osiščne mornariščne baze.

Francoske čete prodirajo proti morju po ravnini na severozapadni strani doline Ousseltije. Dospele so že do točke, ki je oddaljena samo 50 milj od Sousse. Nadaljnja ameriška kolona je zasedla ozemlje pri Graibi, nekaj proč od obrežne ceste, ki vodi Gabes s Sfaxom.

Ameriška sila, kateri poveljuje general George S. Patton, je prodrla dvajset milj daleč in je oddaljena le nekaj milj od Kairouna, muslimanskega svetega mesta, kjer so Nemci zgradili vojaško letališče. Razdalja med tem mestom in Sousso, tretjo največjo osiščno zalagalno bazo, je 32 milj.

Francoske vojaške straže so dospele do vznožja hribov na vzhodni strani Kairouna skoro brez odpora s strani sovražnika, se glasi uradni komunike. Rommelova sila je zbrana na ozkem pasu ozemlja med Gauterijskim prelazom in Gabesom.

Operacije zavezniških čet na kopnem proti osiščni sili podpirajo bojna letala z bombardiranjem vojaških pozicij. V severni Tuniziji so v akciji kolone britske osme armade. Nemške čete pod poveljstvom generala Jurgena von Arnima so bile vržene nazaj v bitki z Angleži v sektorju pri Djebel Aboidu.

Ameriški letalci so bombardirali osiščne militaristične naprave v Gabesu in osiščne pozicije na severovzhodni strani Maknassyja. V spopadih v zraku so sestrelili šest nemških letal, sami pa so izgubili eno letalo.

Nemška časniška agentura DNB je priznala, da so se nemške čete umaknile iz krajev v severni Tuniziji pod točo izstrelkov britskih topniških enot. Dalje je priznala, da so ameriške čete okupirale strategične pozicije v maknassyjskem sektorju.

Moskva, 29. marca.—Nacijske kolone, ki so skušale prekoračiti reko Donec na vzhodni strani Harkova, ukrajinskega jeklarskega središča, so bile vržene nazaj, javi uradni komunike. Dva nemška bataljona sta bila uničena v bitki z Rusi pri Čugujevu, 22 milj južnovzhodno od Harkova.

(Moskva ni priznala padca Sevska, ki leži 170 milj severozapadno od Harkova. Naznanilo o okupaciji tega mesta je bilo objavljeno v Berlinu.)

Sovjetske čete se vale naprej proti Smolensku, nemški vojaški bazi. Uradno poročilo, objavljeno danes zjutraj, pravi, da so zasedle nadaljnje naselbine.

Rdeča zvezda, glasilo ruske armade, omenja uspehe sovjetskih čet v operacijah v provinci Kuban na Kavkazu. Te prodirajo proti Novorosisku, mornarični bazi ob Črnem morju, ki je v nemških rokah, z dveh strani. Nemška trdnjavska črta, 16 in 32 milj proč od Novorosiska je bila prebita v dveh krajih. Uradna agentura Tass poroča, da so Rusi ubili 8000 sovražnikov v bitkah na ozemlju na severni strani Žizdre, 32 milj severno od Brijanska, v zadnjih treh dneh. V teh so Nemci izgubili 23 tankov, 72 topov in čez 200 strojnic.

Melbourne, Avstralija, 29. marca.—Japonski letalci so bombardirali zavezniške ladje in parnike v zalivu Oru na vzhodni strani obrežja Nove Gvineje in potopili en parnik, dva pa poškodovali. Napada se je udeležilo sto letal.

Ameriški in avstralski letalci so se dvignili v zrak in sledila je bitka, v kateri so sestrelili 25 japonskih letal, sami pa so izgubili tri letala.

Zavezniški težki bombniki so ponovno napadli Gasmato, japonsko letalsko bazo na otoku New Britain. Bombe so porušile več hangarjev in zanetile požare.

New Delhi, Indija, 29. marca.—Britski letalci so sestrelili dvanajst japonskih letal v spopadih v zraku nad zapadno Burmo, dočim so ameriški bombardirali japonske militaristične naprave v Rangoonu, glavnem burmskem mestu. Drugi letalski roji so metali bombe na japonsko letališče pri Toungooju, 166 milj severno od Rangoona.

Hitler in Ribbentrop se sprla

Premešanje nemške diplomacije

Stockholm, Švedska, 29. marca. — Tu krožijo poročila, da sta se diktator Hitler in zunanji minister Joachim von Ribbentrop sprla in da bo slednji kmalu dobil brco. Poročila prihaja sem iz virov, ki imajo ozke zveze z Berlinom.

Izgleda, da se je Ribbentrop zapletel v konflikt z ostalimi člani nacijske hierarhije, ali da hoče Hitler imeti novega zunanjega ministra v zvezi z gibanjem, čigar cilj je revizija nemške zunanje politike. Da državni maršal Hermann Goering in Joseph Goebbels, minister nacijske propagande, sovražita Ribbentropa, je znano. Slednji je imel doslej oporo pri Hitlerju in Heinrichu Himmlerju, načelniku Gestapa, nacijske tajne policije.

Premešanje v nemški diplomaciji je dokaz trenja med voditelji nacijev. Dr. Hans Thomsen, bivši opravnik nemških poslaniških poslov v Washingtonu, je bil imenovan za poslanika v Stockholmu, Heinrich Stahmer za poslanika v Tokiju, Hans von Moltke za poslanika v Madridu, dr. Werner Best pa za poslanika v Copenhagenu.

Če bo Ribbentrop odstranjen kot zunanji minister, ga bo morda nasledil Konstantin von Neurath ali pa Hans von Beulow-Schwante, bivši državni tajnik v ministrstvu za zunanje zadeve.

Sloviti skladatelj Rachmaninoff umrl

Beverly Hills, Cal., 29. marca. — Sergej Rachmaninoff, sloviti skladatelj in pianist, je umrl za vnetjem rebrne mrene. On je bil rojen v Rusiji, iz katere je pobegnil v Ameriko, ko so boljševiki zasegli njegovo posestvo. Ob smrti je bil star 69 let.

Prvi vlak na progi čikaške podcestne železnice

Chicago, 29. marca. — Chicago je včeraj postalo mesto s podcestno železnico, ko je vlak nadcestne železnice zavozil na progo s postaje na Armitage ave. v tunel proge Clybourn-Division-State st. Na vlaku se je nahajalo 150 ljudi, med temi reporterji in uradniki nadcestne železnice. Poskus je pokazal, da bo vožnja na podcestni železnici udobna in hitra.

Kršenje gasolinskih regulacij v Chicagu

Chicago, 29. marca. — Preiskava je ugotovila kršenje regulacij glede odmerjanja gasolina. Mnogo stanic prodaja gasolin avtomobilistom, ki trdijo, da nimajo več kuponov. Gasolin dobe celo oni, ki nimajo znamk s črko "A" na svojih avtomobilih. Michael F. Mulcahy, direktor čikaškega urada federalne uprave cen, je kljub dokazom o kršenju regulacij izjavil, da se gasolin ne prodaja nelegalno.

LOV NA DELAVCE V FRANCIJI SE NADALJUJE

Župani dobili nova navodila od nacijev

FANTJE SPET BEŽE V HRIBE

Bern, Švica, 29. marca.—Naciji so pospešili izvajanje programa obveznega dela v Nemčiji z raztegnitvijo lova na francoske delavce. Nov dekret določa konskripcijo osmih razredov moških v starostni grupi 24 do 31 let, se glasi poročilo, ki ga je dobil švicarski list Gazette de Lausanne iz nekega francoskega obmejnega mesta.

Pravkar izdani dekret določa konskripcijo d v e h milijonov francoskih delavcev za dela v nemških vojnih industrijah. Poročilo se glasi, da so naciji revidirali sistem rekrutiranja z namenom, da se zniža število mladih moških, ki beže v hribe in gozdove, da se izognejo konskripciji. Dekret odpravlja preliminarno zdravniško preiskavo delavcev. Oni, ki pridejo v roke nacijem, sploh ne vedo, da bodo odvedeni v Nemčijo, dokler jih naciji ne potisnejo na vlake na železniških postajah.

Raztegnitev lova na francoske delavce je povečala napetost. Župani francoskih mest morajo sestavljati sezname delavcev v omenjeni starostni grupi. Naciji pobirajo celo pohabljence. Delavec, ki ima samo eno roko ali nogo, se smatra za sposobnega. Izjeme veljajo le za paralizirane, ki ne morejo rabiti svojih udov, in za one, ki trpe na neozdravljivih boleznih.

Švicarski list trdi, da odpor proti konskripciji narašča zlasti v provinci Haute Savoie. Mnogo fantov, ki so pobegnili v hribe te province in se vrnili v svoje vasi po zagotovilu, da ne bodo poslani v Nemčijo, je doživelo razočaranje. Vsi so bili aretirani in pridržani za odgon v Nemčijo. Švicarski list je objavil tudi vest iz Vichyja, ki opisuje žalost mater in očetov, ko njihovi sinovi odhajajo v Nemčijo. Mnogo očetov se je borilo proti Nemcem v prvi svetovni vojni in ti niso slutili, da bodo njihovi sinovi odpeljani v nemške tovarne, ko je bila Nemčija poražena v tej vojni. Sinovi morajo garati za tisto Nemčijo, proti kateri so se njihovi očetje borili.

Napis pred vhodom v tovarno vzbuja zanimanje žensk.

Domače vesti

Obiski in pozdravi

Chicago. — Henry Papich iz Readinga, Pa., ki je v službi strica Sama kot "First class private" in je zdaj nastanjen v hotelu Congressu v Chicagu, je 27. marca obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Dva naša vojaka pogrešana

Indianapolis. — Iz Washingtona je prišla uradna vest, da sta od 17. februarja t. l. na bojišču v severni Afriki pogrešana dva slovenska vojaka Adolf Medle in Adolf Komljanc iz Indianapolisa.

Adamič, član važne vojaške misije?

New York. — Associated Press poroča, da je bil pisatelj Louis Adamič imenovan za člana vojaške misije, katero bo vodil sedanji newyorški župan La Guardia. Čuje se, da bo La Guardia imenovan za brigadir-generala in njegova misija bo v severni Afriki ali morda v Italiji, kadar bo ta okupirana. Poročilo ne pove, kakšno opravilo bo imel Adamič v tej misiji, niti ne pove, če je Adamič sprejel imenovanje.

Iz Južne Amerike

Buenos Aires, Argentina. — Dne 24. januarja je v tej naselbini umrl Štefan Hajdinjak, star 43 let in doma iz Bogojine v Prekmurju. V Argentini je živel 11 let in tukaj zapušča ženo, sina in dve hčerki. — V Sao Paulu, Brazilija, je 16. decembra 1942 umrl Ludvik Lipovšek, star 61 let in rojen v Čepovanu pri Gorici, pristojen pa v Trbovlje in jugoslovanski državljan. Zapustil je ženo in šest odraslih otrok.

Zadostne zaloge mesa zagotovljene

Chicago, 29. marca. — Čikaške mesnice bodo imele dovolj mesa po izjavi federalnih uradnikov in reprezentantov klavniške industrije. Ti so posvarili ljudi pred paniko. Odredba, ki določa prodajanje mesa v odmerkih, je danes stopila v veljavo.

Nemci zasegli italijansko brodovje?

Admiral Doenitz imenovan za poveljnika

London, 29. marca. — Dopisnik časnikarske agenture Reynolds poroča, da je Nemčija prevzela italijansko bojno mornarico po konferenci med admiralom Karlom Doenitzom, vrhovnim poveljnikom nemške mornarice, in admiralom Arturjem Riccordijem, poveljnikom italijanske mornarice. Prvi je prevzel poveljstvo obeh mornaric.

Angleški krogi pravijo, da poročilo še ni potrjeno, dočim opazovalci polagajo veliko važnost naznanilu, ki ga je objavila nemška časnikarska agentura DNB, da sta se admirala na konferenci sporazumela o vlogi osiščne mornarice v prihodnjih mesecih. Mnenje prevladuje, da naznanilo prikriva nemško prevzetje italijanske bojne mornarice.

Ako so Nemci, kakor trdi poročilo, prevzeli italijansko bojno mornarico, bodo morda italijanski mornarji ostali na ladjah, toda nemški mornarični častniki bodo imeli glavno besedo v poveljstvu. Italijanska admiraliteta bo le povedala mornarjem, kaj morajo storiti.

Nov rekord v gradnji ladij

Enajst ladij zgrajenih v 24 dneh

Kearney, N. J., 29. marca.—Nov rekord v konstrukciji ladij je bil dosežen v ladjedelnicah Federal Shipbuilding Co. Te so zgradile enajst ladij v 24 dneh.

Štiri bojne ladje so bile spuščene v morje v Kearneyju, dve pa v Port Newarku. Tem je sledilo pet rušilcev.

Ceremonij so se udeležili visoki uradniki mornaričnega deparmenta. Ladje so dobile imena mornaričnih častnikov.

Čilejci aplavdirajo ameriškemu podpredsedniku

Santiago, Čile, 29. marca. — Okrog 80,000 ljudi se je udeležilo shoda, na katerem je govoril ameriški podpredsednik Henry A. Wallace. Ti so mu ploskali, ko je izjavil, da je čilejska republika članica Združenih narodov in da bo kot taka ostala do končne in popolne zmage zaveznikov. Wallace je v razgovoru z reporterji izjavil, da ni pričakoval, da se bo tako velika množica zbrala na shodu, da sliši njegov govor. To je bila demonstracija njihove vere v zmago Združenih narodov. Dalje je rekel, da se je na potovanju po državah Južne Amerike uveril, da prebivalci teh so na strani demokracij v tej vojni.

Kontrola delavskih unij v Coloradu

Denver, Colo., 29. marca. — Obe veji državne zbornice sta odobrili zakonski načrt, ki določa strožje državno nadzorstvo delavskih unij in odpravo nekaterih stavkovnih metod. Unije se bodo morale inkorporirati, podvreči kontroli državne industrijske komisije in objavljati finančno poročila. Načrt je bil odobren tik pred zaključenjem zasedanja državne zbornice.

Pet žen za vsakega Angleža po vojni

London, 29. marca. — C. E. M. Joad, znan filozof, pisatelj in profesor na londonski unizerzi, je objavil članek v listu Dispatch, v katerem trdi, da enoženstvo ni zadovoljivo. On je sugestiral mnogoženstvo po vojni in revizijo poročnih zakonov, da bo lahko vsak Angležinel pet ali več žen. Joad trdi, da je v Angliji dva milijona več žensk nego moških.

OSTRA OBSODBA UMORA POLJSKIH SOCIALISTOV

Ehrlich in Alter nista bila Hitlerjeva agenta

IZJAVA PREDSEDNIKA INTERNACIONALE

London, 29. marca.—Poslanica, ki bo poslana voditeljem unij Ameriške delavske federacije in Kongresa industrijskih organizacij, ki so sklicali shod v New Yorku v znak protesta proti sovjetski vladi zaradi eksekucije Viktorja Alterja in Henryka Ehrlicha, voditeljev socialistov in židovskih delavcev na Poljskem, je bila prečitana na zborovanju voditeljev mednarodnega socialističnega gibanja. Zborovanju je predsedoval George Dallas, načelnik angleške socialistične stranke.

Poslanica je skrbno sestavljena. Avtorji so pretehtali vsako besedo, da ne ustvarijo vtisa, da je poslanica protisovjetska propaganda. Poslanica izraža ostro obsodbo eksekucije Ehrlicha in Alterja in pobija sovjetsko obdolžitev, da sta bila poljska socialista Hitlerjeva agenta. Ta vsebuje tudi zagotovilo, da se bodo socialisti borili proti nacijski Nemčiji, dokler ne bo prenagana.

"Ali imamo pravico do izražanja ogorčenja in protestiranja proti eksekuciji?" je vprašal Camile Huysmans, načelnik socialistične internacionale, in bivši predsednik belgijskega parlamenta. "Mi se nahajamo v težkem položaju. Če protestiramo, nas bodo gotovi krogi obdolžili podžiganja razkola med zavezniki in da ne priznavamo velike vloge, ki jo igra ruska armada v skupni borbi za osvoboditev podjarmljenih ljudstev. Če ne bomo protestirali, nas bodo proglasili za strahopetce in izdajalce. Mi moramo počastiti spomin svojih prijateljev in ne smemo molčati, kadar zaveznik izvrši tak zločin. Razlika med socialisti in komunisti ni samo v političnih pojmih in metodah, temveč tudi v človeških načelih. Nekoč je Litvinov, ko je bil osramočen, rekel svojemu prijatelju: 'Socialisti so inferiorni v primeri s komunisti v vodstvu zadev in si ne upajo umoriti komunista, dočim se komunisti ne obotavljajo, kadar je treba ustreliti socialista'. V očeh komunistov so socialisti izdajalci delavskega razreda, nevarni ljudje, katere je treba likvidirati, čeprav se je Lenin pred prvo svetovno vojno proglašal za demokrata in zagovornika neodvisne Poljske. Stalin danes poje drugačno pesem. Lenin je bil avtor resolucije, ki je vsebovala obsodbo smrtne kazni. Niti v Rusiji nihče ne verjame, da sta bila Alter in Ehrlich Hitlerjeva agenta. Umor ni bila politična pomota v razburkanih časih, temveč zločin sovjetskega sistema."

Unija CIO preklicala stavko

Dunkirk, N. Y., 29. marca. — Joseph P. Maloney, direktor jeklarske unije, včlanjene v Kongresu industrijskih organizacij, je preklical stavko v tovarni American Locomotive Co. Ta je bila oklicana v znak protesta proti uključenju militaristične klavzule v pogodbo, nanašajočo se na ponovno uposlitev vojakov, ko se vrnejo v civilno življenje. Maloney je dejal, da so se vsi stavkarji vrnili na delo.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (March 31, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Tedenske kritične misli

Zadnji teden smo imeli v Chicagu nenavaden obisk. Nenavadna Kitajka nas je obiskala, žena vrhovnega poveljnika kitajskih oboroženih sil in sedanjega voditelja kitajskega ljudstva Čianga Kaišeka. Nenavadna ni zaradi tega, ker je Kaišekova žena, temveč zato, ker je izredno naobražena in iskreno demokratična.

Kaišekova je bila izšolana v Ameriki pa govori krasno angleščino, v kateri zna razložiti ameriškemu občinstvu marsikaj iz ameriške zgodovine, kar marsikateremu povprečnemu Američanu ni znano. V čikaškem Stadiumu jo je poslušalo 20,000 ljudi in po radiu so jo poslušali milijoni Američanov, na katere je Kaišekova apelirala za kooperacijo s Kitajsko in z vsemi ostalimi narodi po vojni.

V čikaškem govoru je Kaišekova citirala tudi besede nesmrtnega Jeffersona iz Izjave neodvisnosti: "We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal. . ." — Silen aplavz je odmeval na te besede.

Ali so kaj pomislili oni, ki so aplavdirali? Ali so pomislili, da ameriška zakonodaja še danes, 167 let po Izjavi neodvisnosti—ne verjame, da so vsi ljudje enako ustvarjeni? Ali vedo, da so Kitajci v smislu ameriškega priseljenskega zakona manj vredni ljudje, ki se že dolgo let ne smejo naseljevati v Ameriki, kar je skrajno nedemokratično? Kaišekova je vedela, zakaj je citirala omenjene besede velikega ameriškega demokrata Jeffersona. . .

* * *

Churchill je spet govoril. Prvič se je na rahlo dotaknil glavnega svetovnega problema po vojni—svetovne organizacije, ki bo jamčila za mir. Omenil je "Evropski svet" in "Azijatski svet," kar bi pomenilo, da ima Churchill v mislih kontinentalne konfederacije ali federacije.

Dalje je rekel, da se morajo Anglija, Amerika in Rusija sporazumeti glede principov bodoče svetovne organizacije, toda meje posameznih držav morajo počakati do konca vojne. Churchill je ponovno in ponovno poudaril: Anglija, Amerika in Rusija—te tri bodo vodile bodočo politično zgradbo sveta.

Churchill ni niti enkrat omenil Kitajske, niti ni omenil Francije. Kitajska šteje domala 500 milijonov ljudi in že šesto leto hrabro odbija japonsko oboroženo silo. Ako ni Kitajska v modernem smislu—v smislu moderne oboroženosti—velesila, je največja velesila na svetu po velikosti svojega prebivalstva. Francija se je štela za velesilo do svojega padca—in kje bi bil Hitler danes, če se ne bi bil pred dvema letoma polastil njenega industrijskega bogastva?

Pravilno bi bilo, da Roosevelt v svojem bodočem govoru o svetovni situaciji popravi Churchillovo napako in uvrsti tudi Kitajsko in Francijo med voditelje bodoče politične in socialne zgradbe sveta.

* * *

Na Danskem, ki je že tri leta pod okupacijo nacijske Nemčije, se je zadnji torek zgodilo nekaj zagonetnega. Bile so volitve za novi parlament in po vseh poročilih so bile te volitve svobodne. Zakaj so Nemci dovolili te volitve, je zagonetka, katero bo nacijska propaganda vsekakor kmalu pojasnila.

Približno dva milijona volilcev je glasovalo za demokracijo—koalicijo peterih strank, ki podpirajo sedanjo vlado, in le 67,000 glasov je bilo za naciste. Komunističnih kandidatov ni bilo.

* * *

Hitlerjevo orožje na tleh doseže le one v neposredni bližini, ampak Goebbelsova strupena propaganda doseže kraje vsega sveta. Iz tega razloga je Goebbelsov strupeni gobec bolj nevaren Ameriki, kakor so Hitlerjevi topovi in tanki.

Goebbelsova strupena propaganda razglaša že mesece in mesece, da so vsi oni v okupiranih deželah, ki se upirajo nacifašističnemu "novemu redu"—komunisti. Na primer v Jugoslaviji, ki bo čez nekaj dni že dve leti okupirana, so bili že prve mesece okupacije Mihajlovičevi četniki razglašeni po nacifašistični propagandi za komuniste.

V resnici je bilo v Jugoslaviji malo komunistov in če bi bili še ti pametni, bi po okupaciji ostali v ozadju in na ta način bi sami pomagali, da bi bil dr. Goebbels ostal na laži. Namesto tega so bili tako zabiti, da so sami sedli na Goebbelsove limanice s tem, da so stopili v ospredje in s svojimi bizarnimi "revolucijami" in "sovjetskimi republikami" v Jugoslaviji so naredili vtis, kakor da je imel Goebbels prav, ko je trobil, da je tam vse—komunistično.

Zabiti komunisti danes trobijo, da je Mihajlovič Goebbelsov in Hitlerjev hlapec (čeprav Hitlerjevi krvniki v Srbiji še danes streljajo Srbe zaradi simpatij z Mihajlovičem); dalje trobijo, da so ameriški socialisti in drugi, ki obsojajo politični umor dveh poljsko-židovskih socialistov v Rusiji, tudi Goebbelsovi hlapci. Na ta način zabiti komunisti sami prispevajo material za strupeno Goebbelsovo propagando. . .

* * *

Hitler je nekaj čvekal 21. marca in s tem je popričal, da še živi. Od tega dne je pa "umrl" Joseph Davis—alas, poor Joseph, we knew him well!—junak misije v Moskvi. Joseph je bil pred tedni domala "šur," da je Hitler mrtev, kakor je bil čez tri leta "šur"—da je bilo vse zlata resnica, kar je bilo naslikano v Moskvi za časa njegovega poslanikovanja tamkaj. . . Yes, Joseph Davis, kapitalist, je "šur," da je res vse tako, kakor se njemu bliska v glavi—odkar ni več poslanik v Moskvi!—

Glasovi iz naselbin

Iz ruske zgodovine

Library, Pa.—Bom nadaljeval, kjer sem zadnjič končal, to je pri "zvezdni palači," tajni organizaciji ruske dvorske aristokracije. Med najuglednejšimi člani zvezdne palače so bili poleg mnogih velikih knezov grof Ignatjev, po njegovem umoru njegova žena, knez Trubeckoj, general Orlov, vodja krvave kazenske ekspedicije v Kurlandijo, dalje Akimov, predsednik državnega sveta, Durnova, minister notranjih zadev Krivosin, ki je bil dolgo kandidat te organizacije za ministrskega predsednika. Potem so bili generali Kurlov, Minn, Aleksejev, ki je s svojimi sumljivimi lesnimi kupčijami ob reki Jali razdražil Japonce, general Tropov in naposled carjeva mati Marija Feodorovna.

Duhovni svetovalec teh aristokratičnih zarotnikov je bil zmedeni menih Ilidor, za njim pa razuzdani menih Rasputin, ki je imel nekaj časa večji vpliv na carja kot vsi ministri skupaj. Iliodor je pozneje prišel v Ameriko in tukaj povedal marsikaj zanimivega iz carstva reakcije in praznoverja, s katerim je bilo spojeno nezaslišano sleparstvo. Pogum za to odkritosrčnost mu je od začetka dajala želja po maščevanju, pozneje pa revolucija.

Glavna sila zvezdne palače je počivala na carski gardi v Petrogradu, ki je bila pod poveljstvom kneza Nikolaja Nikolajeviča. Vsak polk te garde je bil po kakšnem višjem častniku zastopan v tej tajni organizaciji. Gardni častniki so bili sinovi zanesljivih višjih državnih uradnikov, ali pa sinovi nazadnjaških plemiških rodbin, ki so, predno je car Aleksander II. odpravil tlačanstvo, posedovali veliko število "duš", to se pravi kmetov-tlačanov.

Na te častnike se je lahko Nikolaj Nikolajevič popolnoma zanašal, kajti nikdar niso prihajali v dotiko s civilnim prebivalstvom in v vsej ogromni ruski državi niso poznali nikogar kot svoje neposredne predpostavljene vojaške vzgojevatelje in ožje kroge aristokracije, v katerih so se kretali. Ti gardisti so pa imeli stike s častniki v zunanjih garnizijah. Z njih pomočjo so nadzorovali in opazovali častnike po deželi, ki so bili sumljivi radi liberalizma ali celo socializma. Baš ti osumljeni častniki so veliko pripomogli, da se je vojaštvo postavilo na stran revolucije.

Poleg zgoraj navedenih elementov se je zvezdna palača lahko naslanjala še na civilne uradnike, posebno pa na tako zvano Ohrano, ki je bila posebne vrste tajna policija. Na čelu te Ohrane je stal vedno mož, na katerega se je lahko car popolnoma zanesel. Eden izmed najglasovitejših je bil general Trepov. Ruska Ohrana ni bila nekakšen oddelek splošne policije, temveč samostojna institucija in je delovala popolnoma neodvisno od redne policije.

Ohrana je opazovala vsakega človeka v Rusiji, ki je bil na sumu liberalizma ali socializma; delovala je z vsemi sredstvi španske inkvizicije z namenom, da ohrani obstoječe razmere in prepreči vsako spremembo v carstvu. Ohrana je bila aparat zvezdne palače. Ona je organizirala vse akte proti revoluciji, terorizma, protižidovskih pogromov in kazenskih ekspedicij v razne gubernije. Knez Ursov je na primer svoj čas dokazal, da so bile okrožnice za gubernatorje in izvršne organe črnih stotnij, s katerimi so bili v letih 1905 in 1906 pozvani, naj prirede velike pogrome proti židom, tiskane v tiskarni Ohrane.

S pomočjo obeh teh faktorjev, carske garde in Ohrane, je zvezdna palača obvladovala rusko državo ter širila strah in temo. Značilna so sredstva, katerih se je posluževala ta tajna aristokratična organizacija. Gubernatorji ruskih pokrajin so bili na povelje zvezdne palače ali posameznih članov pravi grozovladci. Do nje so imeli seveda gotove dolžnosti in so vladali v svojih pokrajinah po navodilih in v duhu tajne organizacije. Guberňatorjem podrejeni uradniki so morali biti tudi zvezdni palači simpatični.

In tako je ta tajna organizacija, ki ni imela para nikjer v Evropi, obvladovala vso ogromno Rusijo kakor ni še noben car in noben despot obvladoval svoje države. (V tem carsko Rusijo posnema tudi Stalin, ki si je zgradil po mnenju nekaterih še bolj efektivno tajno policijo Ogpu kot je bila Ohrana, s čije pomočjo vlada. Ogpu ne zaostaja za Hitlerjevo Gestapo.)

Najvažnejša naloga zvezdne palače je bila skrbeti za to, da car ne podpiše gotovih predloženih zakonov. Tako se je pogostoma zgodilo, da je bil sprejet kakšen zakon v dumi, toda ga car ni potrdil. Na ta način je zvezdna palača posredno kontrolirala tudi zakonodajno zbornico carske Rusije.

Nikolaj II. je veljal tudi v svoji bližnji okolici za trmastega, krutega despota. Zato voditelji zvezdne palače tudi niso mogli vedno zmagati s svojo voljo pri carju. Da bi pa vendar dosegli svoj cilj, so se posluževali najumazanejših sredstev. Eden izmed najobičajnejših načinov je bil ta, da je zvezdna palača prirejala pijanske orgije v kazini gardnih častnikov. Carja so prisilili, da je sprejel povabilo na tako pijančevanje. Kadar je bil dovolj pijan, so dvorni zarotniki lahko z njim storili, kar so hoteli. Prebivalci Carskega sela so dostikrat šepetali, da so videli carja okrog polnoči docela pijanega, ko se je peljal domov.

Poleg teh vinskih razuzdanosti so znali reakcionarni političarji zvezdne palače tudi na druge načine izrabljati ruski dvor za svoje umazane namene. Nekaj časa jim je služil kot orodje tudi pravoslavni škof Ivan Kronštatski, ki je opravljal dudovno službo za zvezdno palačo na carskem dvoru. Ko je pa odrekel, sta stopila na njegovo mesto Iliodor in Rasputin.

Iliodor je bil na Ruskem znan kot "znoreli menih". Bil je duševno omejen, robat in zabit kmet, ki ni razumel v diplomaciji niti najpreprostejših pojmov in zato tudi ni mogel dolgo igrati svoje vloge. Prišel je kmalu v spor s sveto sinodo in naposled so ga morali siloma odstraniti iz Petrograda.

Njegov naslednik, notorični menih Rasputin, je bil pop druge vrste. Bil je dovtipen diplomat, znal se je prikupiti in svojo vlogo kot "svetnik" in "prerok" je izvrstno igral. Mnogo vedo povedati o njegovih zaupnih stikih z damami "višjih deset tisoč" v Petrogradu. In nedvomno je res, da je imel na ženske velik, nekako hipnotičen vpliv, ki ga je tudi izrabljal.

(Se nadaljuje.)

Jakob Zupančič.

Kitajski gerilec v ozadju fronte.

Sličica s bojišča . . .

Butte, Mont.—Misli mi često uhajajo na prvo svetovno vojno in na razne mučne doživljaje. Bilo je po šestnajsti italijanski ofenzivi meseca junija 1917, ko se je skupina šestih vojakov iz zaledja podala na opustošeno bojno polje tam za Grmado, kjer so se pred mesecem dni bili na življenje in smrt. Seveda za vero, dom, cesarja . . .

Peta avstrijska armada pod poveljstvom generala Borojoviča je bila pognala Italijane nazaj nekako osem kilometrov. In tako se je domenila šestorica vojakov, da se podajo na bojišče, kjer je bilo na kupe mrtvih vojakov, da dobe kaj za pod zob, bodisi konzerv s konjskim mesom, ki so jih imeli padli vojaki v nahrbtnikih, ali tistega kislega komisa, kakor tudi čevljev in obleke. Mrtvece so že razjedali črvi in na tisoče muh, velike kot čebele, so se pasle po njih.

Vojaki so si napolnili svoje nahrbtnike s konzervami in komisom, kar so pač mogli dobiti od ubitih tovarišev in nabrali so si tudi čevljev in obleke. Vračali so se nazaj v zaledje, da si uteše glad. Šli so po malem kamnitem hribčku le streljaj od železnice, ki vodi od Opčine pod vznožjem Grmade skozi dva predora do Tržiča in dalje v Furlanijo.

Pa se eden od šestorice ustavi, pogleda gor po hribčku in pravi: "Poglejte, tam je še en vojak, ki sedi in izgleda, da je še živ." Res se ni motil. Napotijo se tja in po nekaj korakih že stoje pred njim.

Ranjenec je sedel mirno, enodušno, z vso opremo na hrbtu in s puško v rokah. Vidijo, da je ranjen in omamljen od strupenega plina. Nič več ni mogel govoriti. Ko so ga nadlegovali z vprašanji, je le nepremično sedel in žalostno, toda komaj slišno jamral.

Odšli so dalje in se čudili, kako da ga niso našli sanitejci in rešili teh muk, posebno pa žeje in pekočega kraškega solnca, sitnih muh in raznih brencljev, ki so se mu pasli po obrazu in rokah.

Po treh dneh so se isti vojaki zopet podali nazaj z istim namenom. Prišedši blizu kraja, kjer so prvič videli ranjenca, pravi eden od vojakov, da je radoveden, če je še tam, ali so ga sanitejci našli in odnesli s pozorišča. Podali so se navkreber od prvega železniškega predora in glej: že od daleč vidijo sedečega vojaka na istem mestu. Pred njim se osupli ustavijo. Ranjenec je še živ . . . Po njem so se pasle muhe in črvi so mu že pričeli razjedati obraz in roke . . . Grozna slika . . . Stali so nemo in se pogledavali. Vojak je milo gledal, zaprl oči v presledkih in zopet proseče gledal po šestorici. Dihal je počasi, a nobenega glasu ni bilo iz njega.

"Pograbi puško in reši siromaka," predlaga eden. Nagovorjeni pravi, da ne more, dasi bi storil največjo uslugo trpečemu siromaku. Tudi iz ranjenčevih oči so čitali tako prošnjo, a nihče se ni mogel ojunačiti, da bi mu pognal kroglo in ga rešil trpljenja.

Kmalu potem je zaprl obe očesi in zavladala je smrtna tišina vseokrog. Samo iz daljave od Doberdoba je v presledkih zaregljala strojnica in zabobnel top. Kot zvonovi k zadnji uri se je glasilo tisto bobnenje. Sedeči vojak je še enkrat pogledal, nato pa zatisnil svoje trudne oči za vedno . . . Nastopila je smrt in ga rešila mučnega trpljenja.

Frank Kroll.

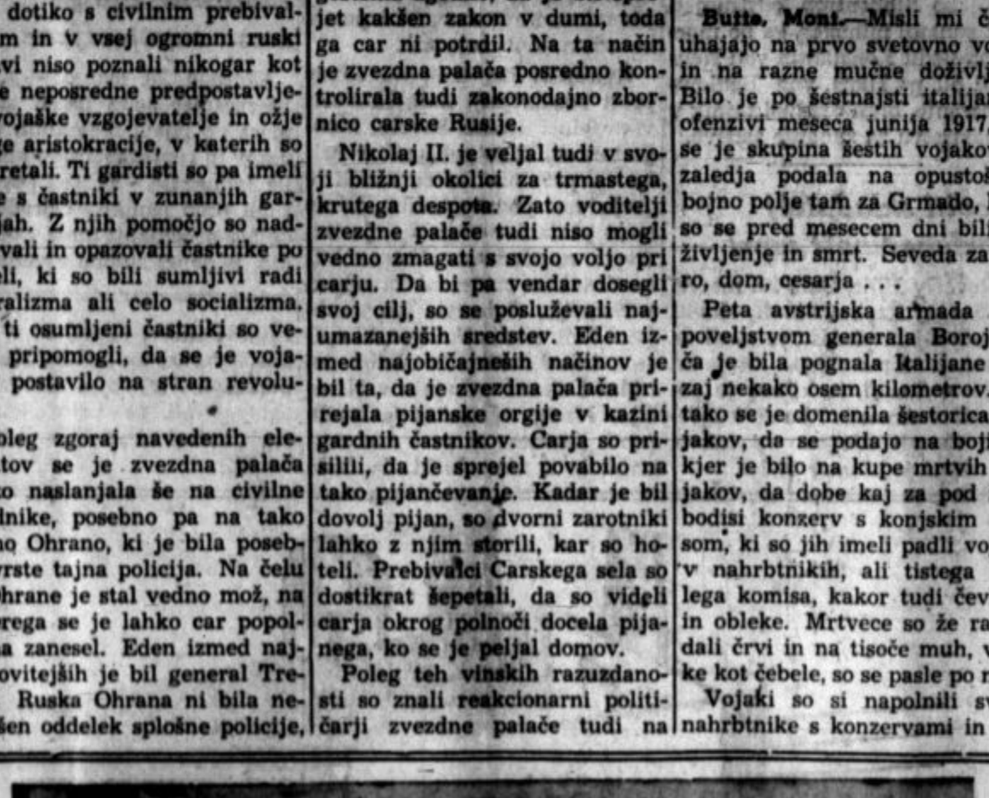

Ruski guerilci napadajo nemško vojaško posadko v neki vasi v ozadju fronte.

Nekoliko komentarja

Zadnjič sem podal površen obris prvega dela Culbertsonovega načrta za svetovno federacijo in trajen mir. Ta del se tiče sestave pokrajinskih federacij, katerih naj bi bilo po njegovem načrtu enajst. Iz Evrope bi on napravil tri federacije: Centralnoevropsko, Germansko in Latinsko-evropsko. Anglija bi imela svojo federacijo z dominijoni vred, Rusija svojo, dežele na Bližnjem vzhodu z Egiptom vred svojo, Indija svojo, kot tudi Kitajska in Japonska, vse tri Amerike svojo, kolonijalna malajska ljudstva pa svojo federacijo pod vodstvom in protekcijo Amerike.

Po Culbertsonovem sistemu b[illegible] ne bila nobena država prisilje[illegible] na priključiti se pokrajinski fe[illegible]deraciji v svojem območju. O[illegible] tem bi imelo prvo in zadnjo be[illegible]sedo ljudstvo samo. V ta namen bi se v dveh letih po zaključk[illegible] vojne vršil plebiscit po vseh de[illegible] želah, ki bi ga vodila mešan[illegible] komisija Svetovne federacije in provizorične vlade danes pod[illegible] jarmljenih dežel—to se tiče predvsem Evrope. Avstrija bi se na primer lahko izrekla, [illegible] kateri federaciji želi spadati: germanski ali centralno-evrop[illegible]ski; prav tako druge obmejne države, na primer Belgija, Holandska, Danska in Norveška, bi se lahko priključile tudi [illegible] Angleški federaciji. V tem [illegible] njegov načrt elastičen in demo[illegible]kratičen. Toda po priključen[illegible] k eni ali drugi federaciji bi s[illegible] potem nobena dežela ne mogl[illegible] več odklopiti razen z dvetretjin[illegible]sko večino glasov, oddanih p[illegible] plebiscitu, toda le pod pogojem [illegible] da se priključi k drugi obmej[illegible] pokrajinski federaciji. Na drug[illegible] strani bi pa nobena pokrajinsk[illegible] federacija pod nobenim pogojem [illegible]pe mogla odstopiti od Svetovne federacije. Vmesne države, k[illegible] je na primer Švica, bi lahko sp[illegible]dale k tej ali drugi pokrajinsk[illegible] federaciji, oziroma k obema ob[illegible]mejnima federacijama in bi b[illegible] le v vsaki zastopane s polovic[illegible] svojega zastopstva. V teku d[illegible]be bi tudi Afrika lahko postal[illegible] federacija—dvanajsti ud v Sv[illegible]tovni federaciji.

•

Kar se tiče obmejnih spor[illegible] krajev, kot je na primer Prim[illegible]ska, načrt določa proceduro, [illegible] kateri bi se taka vprašanja r[illegible]ševala brez prelivanja krvi. V[illegible]čina te ali druge narodnosti [illegible] odločila s plebiscitom, h kat[illegible] državi hoče spadati, manjšina [illegible] pa imela garantirane kultur[illegible] svobodščine po Svetovni feder[illegible]ciji. Plebisciti v mešanih kraj[illegible] bi se vršili vsakih 25 let.

•

Do tukaj Culbertsonov nač[illegible] ni nič novega, kajti slične ide[illegible] in sugestije so podali že dru[illegible] pred njim, to je glede pokraj[illegible]skih federacij in svetovne fe[illegible]racije. Ampak tudi glede ses[illegible]ve teh federacij, in to posebe[illegible] še Svetovne federacije je nj[illegible]gov načrt popolnejši kot kat[illegible] drugi, kar jih je bilo še do dan[illegible] objavljenih. Nekaj povsem n[illegible]vega in originalnega pa je nj[illegible]gov sistem svetovne policij[illegible] svetovne oborožene sile—pr[illegible]blem, ki je za mednarodno o[illegible]ganizacijo trajnega miru najbo[illegible] trd oreh, katerega pred Culber[illegible]sonom tudi še ni nihče rešil n[illegible] na papirju.

•

Glede vprašanja tako zva[illegible] narodne obrambe in "obramb[illegible] je Culbertson zelo realistič[illegible] Po njegovem mnenju je najve[illegible]ja utopija upanje na splo[illegible] razorožitev po starem recept[illegible] to je na podlagi mednarodn[illegible] pogodb, ki so se posebno po [illegible]vi svetovni vojni izkazale k[illegible] krpe papirja. In nič bolje ni p[illegible]čakovati v bodoče. Vse dotl[illegible] dokler si bo vsaka država la[illegible]la pravico do gradnje in vzdrž[illegible]vanja neodvisne vojaške sile, [illegible] je lastne armade, toliko časa [illegible] bo nobena država varna pr[illegible] napadom. Dokler torej ne pr[illegible] do svetovne organizacije, kate[illegible] edina naj bi bila upravičena [illegible] armade, do tako zvane svetovn[illegible] policije, se od nobene države n[illegible] more pričakovati, da se bo o[illegible] rekla svoji suvereni pravici [illegible] lastne armade. Ampak pod t[illegible]kimi pogoji svet ne more pr[illegible]čakovati nobenega miru.

•

Avtor tega načrta tudi za[illegible]

(Dalje na 3. strani)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 30. marca 1923)

Domače vesti. V Dawson[illegible] N. M., je bil pri eksploziji v r[illegible]vu ubit 32-letni Jos. Delost [illegible] Koritnice na Notranjskem, čl[illegible] SNPJ.

Delavske vesti. Na Angleško[illegible] je zastavkalo 20,000 farmsk[illegible] težakov.

Inozemstvo. Francoska vla[illegible] se še vedno upira Ligi narod[illegible] glede okupacije Porurja.

Sovjetska Rusija. Sovjetsk[illegible] sodišče je obsodilo nadiko[illegible] Cepliaka in gen. vikarja v [illegible] zaradi kontrarevolucionarnih [illegible] nov.

Vesti z jugoslovnaske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

IZ BOLGARSKE

Bolgarsko časopisje poskuša o-rabriti javnost s fanatično go-jo proti Srbom in Grkom. Vsi anuarski listi prigovarjajo na-du, naj trezno in premišljeno resoja situacijo na vzhodnem ojišču. Ves bolgarski narod po-ivajo, naj se spominja prve sve-ovne vojne, ki je pustila velik el "bolgarskega" ozemlja pod strašnim" jarmom Srbov in Gr-ov. Propagandno pisanje tega asopisja trdi, da so Bolgari po vojem dolgem trpljenju vendar magali in začeli lečiti svoje tež-e rane.

Časopis Slovo ostro obtožuje v ekem članku z dne 23. januarja i del naroda, ki je pesimisti-en: "Mnogo je takih ljudi, ki vi-jo vse v črnem in ki bi se kar lepem pripravili na pogreb. otrebno je vztrajati in verovati bolgarsko zvezdo."

Časopis Zora v svojem izvodu 27. januarja trdi, da ima Bol-rija v rokah vse ključne poži-je prometnih potov, ki vežejo vropo z Malo Azijo. To je ve-kega geografskega in politične-pomena — kdor bi z neprija-ljskim namenom krenil po tej ti, bo naletel na bolgarsko ar-do, ki je zdaj izvrstno opre-ljena.

V . . . —

OVOR PODPREDSEDNIKA VLADE MIHE KREKA

London, 14. marca (Radiopre-mna služba). — V teku današ-e londonske radiooddaje v venščini je naslovil dr. Miha rek narodu v domovini približ-naslednji govor:

Nacistični Bundesleiter Ste-dl (načelnik nacistične stranke, teremu je poverjeno ponem-anje štajerskih Slovencev) je avil dne 27. februarja v Mari-ru:

"Izgubili smo obe zimski bitki, ko ono v letu 1942 kakor ono letu 1943. Potrebno je, da se k Nemec tega zaveda."

Res je, da so Nemci izgubili bitko, toda to še ni vsa resni-. Nemci in Italijani so v letih 42 in 1943 izgubljali bitke dru-za drugo. Hitler je sicer obe-, da bo zmagal, toda bil je po-ien. Nemci so bili premagani vzhodu in so izgubili bitko v aku. Doživeli so poraze na rju in v severni Afriki. Tudi ko v Nemčiji sami je Hitler ubil, kajti tam zdaj vsako noč sajajo uničujoči požari.

Bundesleiter Steindl premle-prazno slamo — Nemci so tu-prej že vedeli, da so poraženi izgubljeni.

A vendar si tega dejstva še no-jo priznati; nacisti in fašisti, mesto da bi uvideli, da defi-ivno izgubljajo vojno, name-da bi položili orožje in pre-tili narodu, da reši, kar se še iti da, so začeli nabirati novo mado sužnjev. Te sužnje mo-jo loviti s silo in jih s smrtni-grožnjami primorati, da oble-jo nemške vojaške uniforme. eindl kriči "mi nabiramo ar-do" — toda zasužnjeni narodi ne bodo dali tega, kar pričа-je.

V okolici Ptuja so Nemci po-li 120 Slovencev, v Mariboru 5, v Celju 164.

Seveda, s takimi sredstvi bo-nabrali nekaj moštva. Toda m to vodi? Jasno je, kakor li dan, da sužnji ne morejo bi-in tudi nikdar ne bodo posta-nemški vojaki, ki bi bili pri-avljeni boriti se za zmago osiš-. To bodo številke, slamnati ože v uniformi, toda nova ar-da, kakor Nemci mislijo, to ikdar ne bo. Sužnji, katerih atere in otroke so pobili njiho-gospodarji, bodo morda hrana topove, toda nikdar ne vojaki. Prišel bo čas, ko se bodo otre-svojih okovov in se maščevali d svojimi mučitelji.

Jasno je, da so Nemci izgubili vojno, jasno je, da se Slo-nci nikdar ne bodo borili za emčijo.

V . . . —

EMCI PREVZELI POVELJSTVO NAD BOLGARSKIMI ČETAMI

London, 15. marca (AP).—Iz goslovanskih virov poročajo danes, da so Nemci prevzeli poveljstvo nad bolgarskimi četami v Srbiji. Nemci prevzemajo popolno kontrolo v vseh kritičnih krajih na Balkanu za slučaj invazije.

General Bader, komandant nemških okupacijskih čet, je poostril preganjanje jugoslovanskega civilnega prebivalstva, ki je osumljeno sodelovanja z generalom Dražo Mihajlovičem. V Kragujevcu, kjer so Nemci v oktobru 1941 poklali velik del prebivalstva, je bilo znova ustreljenih 160 kmetov.

Carigrad, 15. marca (Reuter). —Nemški general-štabni častniki na Bolgarskem so dobili zaupen ukaz, da takoj odpotujejo v Sofijo in tam ostanejo v ozkih stikih z vrhovno nemško komando.

Nemške rodbine na Bolgarskem so dobile tudi strogo zaupno navodilo, da se pripravijo na takojšen odhod v slučaju potrebe.

Nemci so čedalje bolj nervozni v pogledu bolgarske obale ob Črnem morju in zidajo tam močne trdnjave, posebno okoli Varne in Burgasa.

Večji del prebivalstva na teh obalskih ozemljih je bil evakuiran v notranjost dežele; ponekod je prebivalstvo sploh popolnoma izseljeno.

London, 15. marca. (ONA).—Jugoslovanski krogi poročajo danes, da so nemški častniki prevzeli poveljstvo nad bolgarskimi silami, ki so nastanjene v centralni Srbiji.

To je najbrže eden izmed številnih ukrepov, s katerimi se nemške oblasti pripravljajo za napad Zedinjenih narodov.

V vaseh Bločnik, Lokasnica in Krasje v okraju Leskovac je bilo ustreljenih 50 srbskih kmetov zaradi uboja treh bolgarskih vojakov.

V Pridoborici so nemški vojaki do smrti pretepli vse člane občinskega sveta in posilili županovo ženo. Zasedli so mesto in začeli loviti pripadnike generala Draže Mihajloviča.

V Gruži so Nemci na povelje generala Baderja postrelili 160 srbskih kmetov.

Washington, 14. marca. (ONA). —Angleški radio poroča o težkih bojih med jugoslovanskimi gerilci in skupno nemško-italijansko okupacijsko armado v sarajevskem okraju. Vzdolž železnice iz Sarajeva v Mostar se je razvilo več hudih bitk; v dolini Neretve jugoslovanski gerilci poganjajo v zrak mostove in razstreljujejo tunele. Tudi ceste so porušili na več kilometrov daljine.

Angleški radio poudarja, da so se razvili težki boji tudi v Dalmaciji in Sloveniji. Slovenski gerilci so vrgli iz tira dva nemška vlaka in pognali v zrak tri mostove.

Moskovski radio poroča po vesteh iz Carigrada, da Nemci na otoku Kreti prevažajo tovore iz kraja v kraj le preko morja, ker tamošnji gerilci sistematično ovirajo promet na cestah in napadajo vsa prometna sredstva na suhem.

Tudi v Albaniji in Macedoniji so pretrgane vse prometne linije.

Bern, 14. marca (ONA).—V Sofiji izhajajoči časopis Slovo poroča, da se nahaja v bolgarski prestolnici petina, 100,000 od 500,000 prebivalcev brez dokumentov, torej takih, ki pri policiji niso registrirani.

Časopis poudarja, da je to ogromno število nerednega prebivalstva izvor mnogih zmešnjav in da otežkočuje pravično organizacijo razdelitve živil.

V . . . —

MINISTER MILAN GROL O POVOJNEM REDU V CENTRALNI EVROPI

London, 13. marca (Radioprejemna služba).—V listu "Čehoslovak" je Milan Grol, minister jugoslovanske vlade, objavil članek o vprašanju povojne ureditve v centralni Evropi. Naglasil je, da pojm "Centralna Evropa" do zdaj še ni točno opredeljen niti v geografskem, niti v političnem smislu.

Članek poudarja neizvedljivost in nerealnost načrtov, v katerih se skušajo razvozljati problemi centralne Evrope s kombinacijami habsburške monarhije, nekakšne katoliške srednjeevropske države ali pa z blokom agrarnih dežel. Cilj vseh takih načrtov je, da se ustvari zadosten protiutež proti sili Nemčije, dočim je to nalogo rešiti le s sporazumom med Veliko Britanijo in sovjetsko Rusijo; nemška politika namreč ne more biti uspešna, ako se ji ne posreči razdvojiti teh dveh velesil.

Jugoslavija je pripravljena na najtesnejše sodelovanje z balkanskimi državami donavskega porečja, prav posebno pa s Čehoslovaško. A tudi to je podrejeno sporazumu med Veliko Britanijo in sovjetsko Rusijo ter ameriškimi Združenimi državami. Dolžnost malih narodov je le, da velikim svetovnim demokracijam ne otežkočujejo te njihove naloge.

European workers under Hitler are forced to labor a minimum of 84 hours a week and are paid in "occupation marks." After the war this "currency" will be worthless scraps of paper and the workers will have nothing but their sorrow.

Here in the United States we are working under humane conditions

and receive a wage that permits us to save with interest, for the hard days that will follow the war.

Help your country as you help yourself. Buy War Bonds every pay day.

WSS 741B U. S. Treasury Dept.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

efektivno pobija dokaj splošno naziranje, naj se po tej vojni postavijo za "svetovnega policaja" Amerika, Anglija in Rusija, ki bi ostale po zdrobitvi osišča edine industrijske velesile na svetu. Mir, ki bi slonel na takem aranžmu, bi ne bil trajen niti pravičen. Prvič bi te velesile postale vsaka zase taki militaristični in tudi imperialistični kolosi, ki bi prej ali slej gazili pravice vseh ostalih narodov. Drugič bi med temi tremi velesilami —vsaka z ogromno faktično ali potenčno vojno industrijo za aeroplane, tanke in drugo težko orožje—prej ali slej prišlo do trenja in lahko do oboroženega konflikta, in to posebno med Sovjetsko Rusijo na eni strani ter Ameriko in Anglijo na drugi.

•

Tretjič stoji Azija, predvsem Kitajska in Indija na pragu moderne industrializacije, kar pomeni, da vstanejo v Aziji moderne armade, oborožene z vsem težkim orožjem, ki so ga danes zmožne producirati le Amerika, Anglija, Rusija, Nemčija in Japonska. Azija se bo prej ali slej oborožila, da se otrese zapadnih imperialistov, lahko tudi s pomočjo Rusije. Tukaj torej lahko nastane teater tretje svetovne vojne: med Zapadom in Vzhodom, med belopoltno in temno ali rumenopoltno civilizacijo oziroma rasami. Ampak do nevarnega trenja lahko pride v bodoče tudi med Ameriko in Anglijo, čeprav sta v tej, kakor sta bili tudi v zadnji svetovni vojni zaveznici. Zgodovina je polna primerov, ko so bivši zavezniki postali sovražniki. Na primer Japonska in Italija sta bili v zadnji vojni na strani Amerike in Anglije.

•

Kako torej razčleniti te potenčne nevarnosti za nove vojne in jih odpraviti? Seveda s svetovno organizacijo miru, kar pomeni z ustanovitvijo Svetovne federacije, katera edina naj bi imela pravico do moderno oborožene armade in do **izdelave** težkega orožja. Ampak tudi v tem je nevarnost, kajti taka Svetovna federacija, katera edina bi razpolagala z moderno oboroženo silo, bi lahko postala največji svetovni tiran ter terorizirala vse narode in vse države. Za rešitev te dileme ali zagonetnega vprašanja si je Ely Culbertson zamislil sijajen in povsem originalen načrt svetovne oborožene sile, svetovne policije. V tem svojem načrtu je razčlenil največjo kontradikcijo in tako rekoč dokazal, da sta lahko volk sit in koza cela.

•

Po njegovem načrtu glede oborožene sile, ki ga on imenuje **The Quota Force Principle** (Kvotni princip oborožene sile), bi bila svetovna policija nekaka zadružna svetovna armada, čije edini cilj in namen bi bil vzdrževanje trajnega miru s preprečenjem oboroženih konfliktov med narodi. Kot že rečeno on pravi, da je z realističnega stališča nemogoče pričakovati v današnjem ali dejanskem svetu od Amerike, Anglije in Rusije, da bi se po zmagi nad osiščem efektivno razorožile; toda če ostanejo oborožene, bi bil tak mir le iluzija, kajti svet bi ne bil nič manj varen pred vojnami kot je bil v preteklosti. Na drugi strani pa bi narodi ne bili nič manj varni pred tiranijo zunanje sile, ako bi Svetovna federacija s svojo oboroženo silo postala suvereni svetovni tiran v službi kake svetovne klike. Sploh bi bila taka federacija, če bi bila ustanovljena, usojena enakemu poginu kot je bila Liga narodov, ki je razpadla sicer iz drugačnih vzrokov.

•

Po kvotnem principu oborožene sile bi vsaka izmed velikih in večjih držav prispevala svojo kvoto vojaštva Svetovni federaciji za svetovno policijo. Ta svetovna policija bi se delila v dvoje vrst oborožene sile: v **narodne kontingente** in v **svetovni mobilni kor.** Narodne kontingente svetovne policije bi sestavljalo vojaštvo, ki bi bilo mobilizirano in tudi **stalno nastanjeno** v državah svojega izvora. Ti kontingenti bi bili poklicani iz svojih držav kamorkoli po svetu le v slučaju potrebe, to je v vojno nad državo, ki bi skušala napasti drugo, to je sosednjo državo. Mobilni kor svetovne policije bi bil pa mobiliziran iz prostovoljcev malih držav in nastanjen na svetovnih strategičnih točkah in bi bil prvi poklican za nastop proti agresorski državi. Če bi mobilni kor ne mogel ukrotiti agresorja, bi mu priskočili na pomoč kontingenti drugih držav, in sicer bi bili prvi na vrsti najbližji kontingenti. —(Se nadaljuje.)

Anton Garden.

Grupa nemških vojakov, ki se je podala Rusom v nekem kraju centralne fronte.

Roosevelt odobril povojni program

Kooperacija z latinskimi državami

Washington, D. C., 29. marca. —Predsednik Roosevelt je odobril načrte programa medameriškega razvoja, ki naj bi ga financirale in izvajale privatne industrije.

Roosevelt je povedal Ericu A. Johnstonu, predsedniku Ameriške trgovske zbornice, ki se je povrnil z obiska držav Južne in Centralne Amerike, da bo ta program razširil trgovino in pospešil razvoj ameriških držav. Johnston je informiral predsednika, da latinske republike, katere je obiskal, odobravajo program.

Program predvideva ustanovitev komisije, v kateri bodo reprezentirane vse ameriške republike. Kooperacija mora sloneti na trdni podlagi. Amerika, najbolj industrijsko razvita dežela, naj pomaga latinskim republikam pri ustanavljanju novih podvzetij in jih zalaga s potrebno mašinerijo in materialom.

Amerika že ima komisijo, ki študira problem poglobitve kooperacije z latinskimi državami. Med člani te komisije sta dva Čikažana—James S. Kemper, predsednik Lumbermen Mutual Casualty Co. in William B. Benton, podpredsednik čikaške univerze.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Akcija proti jeklarski družbi

Justični department zbira evidenco

Washington, D. C., 29. marca. — Justični department zbira evidenco, katero bo predložil federalni veleporoti v svrho akcije proti Carnegie - Illinois Steel Corp., podružnici United States Steel Corp., ki je obdolžena, da je dostavljala pokvarjeno jeklo ladjedelnicam, ki grade bojne ladje in parnike.

Uradniki justičnega departmenta so naznanili, da federalni detektivi pregledujejo jeklo, ki ga je producirala omenjena korporacija, odkar se je tanker Schenectady, zgrajen v ladjedelnici Kaiserjeve kompanije v Vancouverju, Wash., razklal na dvoje, ko je bil spuščen v morje pred dvema mesecema. Dokazano je že, da so bile jekle plošče tankerja pokvarjene.

Mornarični department je odredil preiskavo na podlagi predložene evidence, da so inspektorji v tovarni Carnegie-Illinois Steel Corp., v Irwinu, Pa., odobrili pri preizkušnji pokvarjeno jeklo. Izgovor inspektorjev je bil, da so to storili na ukaz višjih uradnikov.

Benjamin J. Fairless, predsednik U. S. Steel Corp., je zagotovil Trumanov senatni odsek, ki preiskuje izvajanje vojnega programa, da bodo vsi uradniki, ki so odgovorni za škandal, odstavljeni. James W. Gerard, ameriški poslanik v Nemčiji pred izbruhom prve svetovne vojne, je v telegramu senatorju Trumanu sugeriral odločno akcijo proti U. S. Steel Corp. in njeni podružnici Carnegie - Illinois Steel, ki sta pod kontrolo J. P. Morgan & Co.

Topeka, Kans., 29. marca. — Deset stavbnih firm, ki grade municijsko tovarno pri Eudori, Kans., je obtoženih sleparjenja vlade v tožbi, ki je bila vložena pri federalnem sodišču. Firme so namenoma uničevale les in drug stavbni material na račun vlade.

Govor dr. Kuharja na londonskem radiu

(Dne 12. marca je v teku slovenskega programa dr. Kuhar obvestil narod v domovini o informativnem in propagandnem delovanju za našo slovensko stvar; še enkrat je opozoril svoje poslušalce na važnost sloge in edinosti. Vsebina njegovega govora je bila približno naslednja:)

Široki svet danes pozna trpljenje slovenskega naroda. Angleško in ameriško časopisje redno poroča o strašni usodi, ki nas je zadela; nemški in italijanski uradni viri sami razkrivajo brezobzirnost postopanja okupatorjev in so prepričali svet, da tujerodne manjšine v bodoče ne bodo smele biti prepuščene njihovi oblasti.

V Londonu je zdaj izšla nova brošura o Sloveniji, v kateri so naši problemi vestno obdelani, prav posebno pa slovenske zahteve o Jadranskem prostoru. Z obveščevanjem široke zavezniške javnosti in preko nje bomo vzbudili zanimanje svetovnega mnenja in tako pripomogli h končnemu ženinjenju celokupnega slovenskega naroda.

V trenotku, ko se pojavljamo pred široko javnostjo, se moramo pokazati složni in edini, strnjeni v eno samo vrsto, s složno voljo do skupnega cilja. Sicer bosta naš trud in naša borba naletela na hladen sprejem. Bodite složni, kajti zdaj gre za uresničenje vseh naših stremljenj in za dosego našega najsvetejšega cilja. Ta naš cilj je: zedinjenje, neokrnjena Slovenija v mejah zedinjene Jugoslavije.

V odgovor sovražni propagandi in na zadnji govor gauleiterja Reinerja v Kamniku pa izjavljamo, da smo vsi Slovenci del Jugoslovije, da spadamo k njej in z gnusom odbijamo vse drugačne politične kombinacije, bodisi habsburške ali druge; najodločnejše odklanjamo tudi idejo katoliške srednje-evropske države. V njej bi bili zopet Nemci naši gospodarji—a mi zdaj iz težkih lastnih izkušenj dobro vemo, kaj bi to pomenilo.

Ogromne sile zaveznikov so se začele premikati, krenile so na pot, nobena stvar jih ne bo ustavila. A mi smo z njimi.

Institut za rekonstrukcijo vzgoje

v centralni in vzhodni Evropi

V začetku meseca aprila bo prirejena na newyorški univerzi skupščina, na kateri se bo razpravljalo o rekonstrukciji vzgoje v centralni in vzhodni Evropi. Imenovala se bo "Institut on Educational Reconstruction in Central and Eastern Europe" in tvorila bo prvo večjo konferenco programa sodelovanja med komitejem ameriških Zedinjenih držav za rekonstrukcijo in odborom za planiranje za centralno in vzhodno Evropo.

V odboru za planiranje za centralno in vzhodno Evropo so zastopane naslednje države: Čehoslovaška, Grška, Poljska in Jugoslavija. Predsednik odbora je jugoslovanski minister na razpoloženju Sava Kosanović.

Program instituta za vzgojno rekonstrukcijo je razdeljen na dva dni, sredo 7. in četrtek 8. aprila 1943. Obsega šest sej, na katerih bo nastopilo veliko število uglednih govornikov. Na zaključni seji bo naslovljena preko radia poslanica narodom pod okupacijo osišča.

Dva zaključna govora, Sumnerja Wellesa, podtajnika za zunanje zadeve, in Evangelosa Sekerisa, grškega ministra prosvete, bosta prenešena na omrežje ameriškega radia, tako da bo ameriška javnost poučena o rezultatih te konference.

Jugoslovanski delegati na tej konferenci bodo: bivši ministrski predsednik Bogoljub Jevtić, minister na razpoloženju Franc Snoj, minister na razpoloženju Branko Čubrilović, minister na razpoloženju Sava Kosanović, ban Hrvaške dr. Ivan Šubašić, profesor Boris Furlan, Louis Adamič, profesor Pavle Radisavljević, profesor John Zvetina, prof. Paulina Albala, rev. dr. M. Popović, dr. Milan Herzog, dr. Nikola Mirković, Vaso Trivanović, Mary Jugg Molek, Borislav Bogdanović, Milorad Milovanović, Thereza Kerže, V. Vučinić, A. Vučinić, profesor Nikandar Strelsky in dr. Dragan Plamenac.

Gandhi gladuje—maršal Goering pa dobro dela za svojo domovino . . .

ZNANCI

ČRTICE

ANT. ADAMIČ

(Se nadaljuje.)

"Mica, kar prinesi jo! Cmoki so se že shladili; ti jo kar nažokaj, da bo bolj tolsta," se je muzala žena. Mica je prinesla puro in jo pričela takoj daviti s koruznimi cmoki. Pura je goltala, dekla jo je gladila po goltancu, odpirala ji kljun in jo zalivala, da je šlo laže "dol". In pitanje se je vršilo že tri dni, vsak dan trikrat, vse po redu in lepo nam v zabavo, puri pa v grozo in strah.

Naša Mica, majhno, čokato in krepko dekle, jo je pitala kar stoje: stisnila jo je med kolena, nategnila ji kljun in z levico je odpirala. Pura je včasih zacepetala in tedaj je Mica vzkliknila: "Daj no, še čevlje mi boš raztrgala, onega! Saj bo kmalu polna štula; potrpi!" Kadar je bila "štula" (ali grbanec) nabasana, je pura posinela; povesila je kljun.

Predvčerajšnjim zajtrkujem mleko. Jaz pijem za zajtrk vedno mleko. Verujte, mleko pospešuje prebavo.

Pijem mleko, Mica pa drži puro med koleni, kar stoje. Pitala jo je z namočeno koruzo, kajti cmokov že od davi ni bilo več.

"Pa čemu ne sedeš?" sem pobaral Mico. "Sede bi jo pitala pač laže!

"Je nerodno," je odgovorila sramežljivo. "Ti živavka, lej, vse čevlje mi raztrgaš! Potrpi, da bo štula polna," je mirila otepajočo se puro.

Toda purica se ni pomirila. Mica ji je vlila vode v zevajoče požiralo in ji zopet nasula žoltih, svetlih zrn.

Žena pride v kuhinjo. "Zakaj ne sede Mica?" vprašam ženo.

"I, saj veš, da noče, ker jo je sram, to šemo," in proti Mici: "Kaj pa počneš, saj bo pura gagnila!" In jedva, da sem se ozrl na Micino gosposko kratko krilo in se domislil njenih golih beder, že je dekla spustila mučenico iz klešč. Pura, vsa osinela in s široko odprtim kljunom je omahnila naspred na "štulo."

"Zapitala sem jo!" je veknila nesrečnica in si zakrila poškrlatelo lice.

"Ješ, ješ, zadušila se bo!" je zakričala žena in popadla počepajočo puro. Beka v jok, jaz pa v smeh. Ena — tri! je zdirjala žena s puro k sosedi — po svet. Na žalost se resnosti položaja nisem zavedal. Tolažil sem obupano Mico, češ, malo preveč si ji nasula v štulo; zdaj pa prežvekuje živavka.

Minilo je dolgih pet minut, pa stopi v kuhinjo žena s stoičnim mirom, a bleda in s puro — brez glave v rokah. Jaz vznak, Mica v kot.

"V sapnik si ji zatlačila koruzo!" je izpregovorila žena mrko kot iz groba.

"In da bo laže dihala, ste ji odbili glavo," sem pristavil še niže jaz.

"Pula, kav, kav!" je tlesknila v roke Beka in prekinila grobno tišino.

Žalosten je božič brez pure, aj, aj.

KRESNI VEČER

Vitek, v brezhibni uniformi z monoklom na lokavem očesu. Svaljal je temne brke, dvigal komolec v pravokotno smer, dvoril ji je in se klanjal.

Laskalo ji je, žarela je v obraz in se dobrodušno smejala.

"Eh, res, žal mi je, da ne bom prisostvoval tvoji poroki, ti predražestna moja bodoča svakinja!"

"Ostani vendar! Prosi za podaljšanje dopusta, kajti tovariš bi ne bil napačen."

"Eh, res? In poljubiti bi te smel tedaj kot sorodnico, ne? Pa je greh, če te na ta račun že danes? A?"

Nagnil se je bliskovito in jo poljubil na vrat.

Zdrznila se je, še bolj je zažarela. "Te bom zatožila Francetu! . . . Glej ga, kako me gleda! . . . Kaj me boš požrl z očmi, ti volk!"

Vstala je z divana in stopila pred ogledalo. Popravila si je frizuro ogljenočrnih kodrov, potem mu je zapretila:

"Še enkrat, pa te resnično zatožim!"

Tudi on se je dvignil, pogoltnil je nekaj in jo je prav s premislekom in vidnim užitkom plosknil po boku.

"Lepe otroke, hm, — boš imela in jaz jim bom botrček. Kaj ne, Olgica? Zdaj pa adijo!"

Vsekako ji je take vrste dvorjenje ugajalo; zadrževala ga je:

"Pa bi še ostal, Niko! Prav nikamor se ti ne mudi."

Ostal je, se šalil, ji dvoril; ko jo je pa še enkrat poljubil, ga je zapodila.

Zaročenec France je bil mirna in zaupljiva duša, bogat človek, ki je prevzel po roditeljih cvetočo trgovino in bil vedno zaposlen. Zaupal je svojemu bratu, nekoliko blaziranemu konjeniškemu kapetanu, da ga je nekako nadomeščal preko dne pri njegovi nevesti. Toda Niko je bil po svetu, on je "živel," brat njegov pa je "životaril."

Živa, nekoliko naivna, sicer pa dobro vzgojena Olga je ljubila svojega zaročenca, divila se je pa njegovemu bratu. Bratovi ukradeni poljubi je niso ne vznemirjali, ne ozlovoljevali. — "Mora že tako biti," si je prigovarjala. Kadar pa se je ovila svojemu zaročencu okoli vratu in sta se ustni strnili v poljub, je zamižala, se stresla se onesveščala . . . Po žilah ji je plula materina vroča kri.

Kresni večer je hotel Niko še počakati, potem je moral nazaj v svojo garnizijo ob južni meji. Četudi je bilo sklenjeno, da se vrši poroka koncem tedna v soboto, je Niko ni smel čakati. Odločil se je bil, da odide takoj v sredo po kresnem večeru. Prosil je brata, če sme tudi njegova zaročenka z večjo družbo na gorsko sleme. Tam je najlepši razgled po bližnjih vrhovih, osvetljenih s kresovi.

Trgovcu Francetu se je zdel izlet smešen, nezmiseln; privolil je, sam pa je rajši ostal doma pri svoji korespondenci.

Kresni večer, bajna noč. Baldahin zvezd, na zemlji prhutajoč ogenj, kres v očeh. Grmičje kreše iskre, cvetje in drevje diha opojno; orkester murnov gode v najvišjih legah, suha zemlja zveni kot bron.

Tudi Olga je dihala globoko, levico je pritiskala na kipeče prsi. Da, če bi bil tu France mesto nadležnega Nika! Otepala se ga je in ga tolkla po rokah, kadar jo je zabolelo . . . Vse to pa v smehu. Izvabil jo je od vzklikajoče, razposajene družbe na ono stran slemena in tam sta sedla v travo. Da ne bi bila vsaj tudi ona sedla! Kajti nepričakovano jo je Niko objel okoli pasu in jo privil k sebi. Sklonil se ji je na grudi in iskal njenih ustnic. Ona pa je kriknila, udarila ga je po obrazu in še enkrat, nato se je brzo dvignila.

"Če nočem, pa nočem!" je siknila. Ozrla se je še enkrat nanj, se okrenila in odhitela preko vrha nazaj k družbi.

Niko je sedel zopet v travo, izvlekel je robec iz žepa in si brisal ustni. Temna lisa na robcu je svedočila o krvi. Zaklel je, pljunil v travo in se zopet brisal.

Družba je čakala Nika četrt ure. "Kod si hodil, kje si bil, kod si čeveljčke rosil!" so vikali vanj, ko se je naposled pojavil med njimi.

On pa je zavriskal kot vaški fant; opravičeval se je in se razposajeno zasmejal.

(Dalje prihodnjič.)

LIGHT ARTILLERY blasts away at a Jap machine-gun nest at Sananada Point near Buna, in New Guinea, as the Yanks mopped up isolated enemy units left behind after MacArthur's forces had driven the main body of Japs from the sector. This picture was made under fire. The Jap nest is behind the dense bank of kunai grass in the background. Our boys gave it "the business"; there are no Nips left now.

ob tem hrupu postajalo slabo, in zdelo se ji je, da jo po ušesih ščipljejo. Gledala je, poslušala, a ničesar razumela, naklonjeno se je smehljala in se—sramovala. Živeti se in služiti stotisoče od dela, ki ga ne razumeš in ne ljubiš, kako strašno je to!

V delavskih barakah ni bila niti enkrat. Govore ji, da vladajo tam vlažnost, stenice, razvrat, anarhija. Čudna stvar: za vzdrževanje delavskih barak potroši vsako leto tisoč rubljev, a stanje delavcev se leto za letom slabša, ako sme verjeti anonimnim pismom.

"Pod očetom je bilo vse v lepšem redu," je mislila Ana Akimovna, ko je oddrdrala z dvorišča, "zato, ker je bil sam delavec in je vedel, kaj je treba. Jaz pa ne znam ničesar in uganjam same budalosti."

Zopet se je užalostila in nič več ni bila vesela, da se je odpravila na pot; misel na srečnega človeka, ki dobi na tak nepričakovan način poldrug tisoč rubljev, se ji več ni zdela niti originalna, niti zabavna. Hoditi k nekemu Čalikovu, ko se doma ruši in propada milijonsko bogastvo in žive delavci v barakah bedneje od jetnikov, je budalost in varanje svoje vesti.

Po veliki cesti in poleg nje po polju so se vračali v mesto v gručah delavci iz sosednje katunarnice in papirnice. V mrzlem zraku sta se razlegala smeh in vesela govorica. Ana Akimovna se je ozrla na ženske in otroke ter zahrepenela po prostosti, nevednosti in uboštvu.

Jasno si je predstavljala davni čas, ko so jo zvali Anjutko in ko je majcena ležala pod isto odejo z materjo; najemnica v sosednji sobi je prala; iz drugih sob se je skozi tenke stene slišal smeh, psovanje, otroški plač, harmonika, brnenje stružnic in šivalnih strojev, a njen oče Akim Ivanič, ki je bil vešč skoro vseh rokodelstev, je ne glede na desno sobo in nemir pri peči varil, risal ali strugal.

Tudi ona bi prala, likala, tekala v prodajalno in krčmo, kakor je bila vajena vsak dan, ko je živela pri materi. Hotela bi biti delavka, a ne gospa. Njena velika hiša z lestenci in slikami, lakaj Mišenjka v fraku in z baržunastimi brčicami, dična Barbka in laskava Agata, vsi ti mladi ljudje obeh spolov, ki jo skoro vsak dan prihajajo prosit denarja in pred katerimi čuti vedno nekako krivdo, dalje ti uradniki, zdravniki in dame, izkazujoči dobrote na njen račun, ki se ji dobrikajo, a jo za hrbtom radi njenega nizkega rodu zaničujejo—kako ji vse to preseda in jo odbija!

Dospela je do pregrade in prehoda čez železniški tir; pojavile so se hiše z vrtovi, končno se je prikazala tudi široka ulica z znamenito Guščinovo hišo. Ulico, ki je bila navadno tiha, je nocoj oživljalo živahno vrvenje; bil je delopust. Po krčmah in pivnicah se je razlegal hrušč.

Ako bi se sedaj peljal po ulici tujec, živeč v središču mesta, bi opazil le umazance, pijance in prepirljivce, toda Ana Akimovna, ki je živela v teh krajih od rojstva, je spoznala v množici tu pokojnega očeta, tu mater, tu stričkа.

Oče je bil mehka, občutlj narava, sanjav, brezskrben lahkomiseln človek, ki ni niti lakomnosti po blagu, niti bil slavohlepen, govoril je, delavec ne utegne spoštov praznikov in hoditi v cerk ako bi ne bilo njegove žene, kdar bi ne šel k obhajilu in koli bi se ne postil. Nasprot je bil stric Ivan Ivanič kre nit značaj. V vsem, kar se tikalo vere, politike ali nrav sti, je bil strog in neupogljiv, le za svojo osebo, temveč je hteval to tudi od svojih zn cev in služinčadi. Bog ne da bi kdo vstopil v njegovo bo in bi se ne prekrižal!

(Dalje prihodnjič.)

Armada in mornarica sta prosila Rdeči križ za 4,000 darov krvi v letu 1943. Iz se pripravi plazma, ki se rab transfuzijo krvi. Za to in dr vojna delovanja Rdečega k je treba milijonov dolarjev. spevajte! Postanite darov krvi in darujte za vojni sk Rdečega križa za l. 1943.

'VICTORY VRTOV

Pomlad se bliža. Kdor ima če je še tako majhen, ga bo ob ko pride pravi čas. Vlada sama poroča Victory vrtove, s katerimi marsikateri družini pomagano z ozirom na draginjo, kakor tudi ozirom na pomanjkanje te sli zelenjave in sočivja.

Nekateri, slasti oni, ki so pri iz starega kraja, se razumejo na delovanje vrta, tukaj rojeni otroci pa v tem niso prav po vešči. In marsikdo bi si rad ob vrt in vanj posejal in posadil merno zel, pa mu manjka vs skega znanja.

Takim tedaj priporočamo, po Ameriki poznano in razširjeno gleškem jeziku pisano knjigo GARDEN ENCYCLOPEDIA", lja sedaj $3.50.

To je najboljša vrtnarska k v angleškem jeziku, ima 1400 in 750 slik.

Naročite jo lahko pri:

SLOVENIC PUBLISHING "GLAS NARODA"

216 West 18th Street, New York,

BREZPLAČNA poskušnja v pomoč bolečinam za

REVMATIZEM

Bolečinam v sklepih in kosteh

Ako še niste vživali ROSSE tablet, vas pozivamo, da jih POSKUSITE. Naročite jih na našo odgovornost. Dovolite, da vam pošljemo polne velikosti zavoj 24 tablet PROSTO. Ko spoznate, da vam ne pomagajo in ako niste zadovoljni z njimi z njih nizko ceno, vrnite nam nazaj neporabljene tablete in nam ne dolgujete ničesar. Vi bodete hvaležni za čas ko ste naročili to brezplačno poskušnjo. Ne pošiljajte denarja, pošljite samo vaše polno ime in naslov na:

ROSSE PRODUCTS CO., Dept. F-14
2708 W. Farwell Ave. Chicago, Ill.
—(Adv.)

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnic časnike, knjige, koledarje, letake itd. slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem angleškem jeziku in drugih . . . . . .

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. . . . Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

. . . . Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue - - Chicago, Illinois

TEL. ROCKWELL 4904

Sosedje in druge novele

Ant. P. Čehov

Poslovenil Fran Pogačnik

BABJE CARSTVO

I.

Večer

(Nadaljevanje.)

Teh temnih, ogromnih poslopij, skladišč in barak, kjer so stanovali delavci, Ana Akimovna ni ljubila in se jih bala. V glavno poslopje je po očetovi smrti stopila le enkrat. Visoki stropi z železnimi prečnicami, množice ogromnih, brzo se vrtečih koles, gonilnih jermenov in vzvodov presunljivo sikanje in brnenje jekla, škripanje vozičkov, ostri dih pare, bledi, zardeli ali od oglja očrneli obrazi, prepotene srajce, blesk jekla, medi in ognja, duh olja in oglja ter veter, sedaj paleč, sedaj hladen, so napravljali nanjo vtis pekla. Zdelo se ji je, kakor da se hočejo kolesa, vzvodi in razbeljeni, sikajoči valji odtrgati od svojih vezi, da uničijo ljudi, a ljudje s skrbipolnimi obrazi, ne čujoč drugega, begajo in se drenjajo okrog strojev, prizadevajoč se ustaviti njih strašno gibanje.

Ani Akimovni so to ali ono pokazali in ji spoštljivo razkladali. Spominja se, kako so v kovaškem oddelku izvlekli iz peči kos razbeljenega železa in kako sta starec z jermenčkom okoli glave ter mlad človek v modri bluzi, z verižico preko prsi in mračnega obraza, najbrže preddelavec, tolkla s kladivi po železu, kako so brizgale na vse strani zlate iskre in kako je nedolgo za tem rožljal pred njenimi nogami velikanski kos pločevine; starec je opazoval, kako so pločevino odnašali in se smehljal, a mladi si je z rokavom otiral mokro obličje in ji nekaj razlagal.

Pomni tudi še, kako je v drugem oddelku na eno oko slep starec pilil košček železa, kako so odletavali železni opilki in kako je rus delavec v temnih očalah in v luknjavi srajci stal ob stružnici in obdeloval kos jekla; stružnica je bučala, vreščala in sikala, a Ani Akimovni je

Voditelji rudarske unije UMWA. Od leve na desno: Thomas Kennedy, John L. Lewis in John O'Leary.

BOOKS BY

LOUIS ADAMIC

Cradle of Life	$2.50
From Many Lands	3.50
Grandsons	2.50
Laughing in the Jungle	3.00
My America	3.75
Native's Return	2.75
Two-Way Passage	2.50
What's Your Name?	2.50

Order from

Proletarec

2301 South Lawndale Avenue

Chicago, Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naro nini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri asesmentu $1.20 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti čl SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj li tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupa naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00		Za Cicero in Chicago je $7.00	
1 tednik in	4.90	1 tednik in	6.90
2 tednika in	3.80	2 tednika in	5.80
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je $9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $

1. Ime ..... Čl. društva št. .....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. ..... Čl. društva št. .....
3. ..... Čl. društva št. .....
4. ..... Čl. društva št. .....
5. ..... Čl. društva št. .....

Mesto ..... Država .....

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐